

Beste Raul,

Vanuit de Europese Commissie / ISA heb je een uitvraag gedaan voor een review van de European Interoperability Reference Architecture (EIRA).

Vanuit de NORA en het BFS willen we daar graag invulling aan geven, opdat we inzicht krijgen in de mate waarin de EIRA de Nederlandse architecten en ontwerpers kan helpen bij het ontwerpen en verbeteren van grensoverschrijdende Nederlandse publieke diensten en de toepassing van standaarden daarbij. We hebben hiertoe de uitvoeringsorganisaties geraadpleegd en de EIRA doorgenomen, d.w.z. het document "EIRA v0.9 beta overview" (de EIRA zelf is te laden in een architectuur-tool, maar dat is niet goed benaderbaar voor reviewers).

De hieruit voortgekomen bevindingen en vraagstukken hebben we onderstaand verwoord.

We horen graag hoe dit binnen de EIRA wordt opgepakt.

Ludwig Oberendorff (BFS)

Eric Brouwer (NORA)

Belangrijke bevindingen en vraagstukken

1. Wij zijn verheugd over het initiatief om te komen tot een Europa-brede (referentie) architectuur. De ervaring leert dat de vele voorzieningen die in Europees verband tot stand komen een goede architectuur ontberen. Het is ook geen eenvoudige opgave om te komen tot een goede overkoepelende architectuur, die standaardisatie en noodzakelijke flexibiliteit in balans brengt. Vanuit Nederland willen we daarom graag nauw betrokken worden bij deze ontwikkeling. Vanuit onze rollen hebben we een breed netwerk in de relevante sectoren en kunnen we de betrokkenheid vanuit Nederland dan ook coördineren en organiseren.
2. In het document komt de noodzaak voor een Europese referentiearchitectuur onvoldoende tot uiting. We hebben moeite om de leidende gedachte te zien die ongetwijfeld schuil gaat achter een groot deel van het metamodel. De schrijvers hebben duidelijk energie gestoken in het verantwoorden van het doel en de doelgroep in de eerste drie hoofdstukken. De verbinding daarvan met het daadwerkelijke metamodel is ons echter niet duidelijk. Concrete voorbeelden, zoals uit het Eicart project, zouden het model kunnen verduidelijken. Zo begrijpen we dat het waardevol kan zijn om beleid te modelleren, maar betwijfelen of dat in ArchiMate-achtige constructie behoort.

Het is vanuit de lidstaten moeilijk om de visie van de Commissie als geheel op architectuur te doorgronden. Verschillende sectoren lijken nog te veel los van elkaar te werken, hetgeen op nationaal niveau grote interoperabiliteitsproblemen kan veroorzaken. Wil de EIRA een krachtig instrument worden, dan moet het uitademen dat het breed gedragen is binnen de Commissie en één visie vertegenwoordigt. In Nederland voelen we de noodzaak van zo'n visie, als we te lang vanuit de verschillende sectoren langs elkaar heen werken krijgen we er allemaal last van.

3. Ook op het gebied van publieke dienstverlening door de lidstaten is nog geen inzicht in waar we gemeenschappelijk kunnen optrekken, dan wel zelfstandig moeten opereren. De eerste stap daarvoor is inzicht in de huidige praktijk. Dat inzicht per land ontbreekt nu, maar zou toegevoegde waarde hebben om de bestaande "volwassenheid", uniformiteit en verschillen van beschreven diensten duidelijker te maken.

De kennismodellen en formats die landen hanteren voor hun (grensoverschrijdende) dienstverlening zouden input moeten zijn voor het ontwikkelen van een uniforme beschrijving van architectuurelementen.

De EIRA geeft nu al wel een zeer gedetailleerde beschrijving van de elementen die bij

publieke dienstverlening van belang zouden kunnen zijn, maar dit is nog te weinig verbonden met wat er in de praktijk al is ontwikkeld bij de diverse lidstaten. Lidstaten met een relatief hoge volwassenheid op dit gebied hebben hierin reeds aanzienlijke investeringen gedaan. Om draagvlak te krijgen, extra investeringen te voorkomen en opgedane kennis te benutten moet de EU die voorlopers identificeren en betrekken.

4. In Nederland onderkennen we de impact die overheidsafspraken kunnen hebben op organisaties die met verschillende overheidsonderdelen te maken hebben. De NORA is daarom het landelijke overlegplatform voor de sectorale architecturen, samen de NORA-familie genoemd. De NORA-familie maakt zo veel mogelijk dezelfde keuzes voor dit soort generieke zaken, ook over sectoren heen. De impact van EU-afspraken die afwijken van de nationale keuzes op het gebied van generieke zaken als authenticatie, gebruik van bouwstenen, standaarden enz is potentieel nog groter. We willen graag actief deelnemen in de EU om dit ook op EU-niveau hoog op de agenda te houden.

5. De toepassing van standaarden.
In Nederland hebben we in de NORA-familie een samenhang aangebracht tussen de Nederlandse bouwstenen van de elektronische overheid en de bijbehorende standaarden voor gegevensuitwisseling, zoals de “pas toe of leg uit”-standaarden van Forum Standaardisatie.

Deze koppeling lijkt in de EIRA ook goed te leggen bij bijvoorbeeld het gebruikte element “machine 2 machine interface”.

Aanvullende suggestie: Het zou goed zijn als op Europees niveau de standaarden die worden toegepast in de bestaande bouwstenen worden aangemeld voor de lijst met voorkeursstandaarden van het Multi Stakeholder Platform (MSP) en andersom: bij de ontwikkeling van een nieuw bouwsteen zou de bestaande MSP lijst met standaarden gecheckt moeten worden, voordat er keuzes worden gemaakt over de toepassing van standaarden (parallel aan de Nederlandse situatie met de lijst “pas toe of leg uit”-standaarden).

6. De EIRA heeft een sterke focus op de mechanismen en bouwblokken voor het uitwisselen van gegevens c.q. van informatie binnen Europa (de HOE-vraag). Uit de EIRA wordt echter niet duidelijk hoe de aansluiting ervan is op de bestaande infrastructuur van de landen. Hoe bijvoorbeeld wordt de EIRA gezien ten opzichte van de Gemeenschappelijk Digitale Infrastructuur (GDI) van Nederland?

Kan worden aangegeven wat de EIRA aan de GDI toevoegt?

7. In aanvulling daarop zouden we graag zien dat -met hoge prioriteit- aandacht wordt gegeven aan de reden waarom die gegevens- en informatie-uitwisseling nodig is, te weten de feitelijke grensoverschrijdende diensten:

- welke concrete diensten zijn dat?
- waar zijn de beschrijvingen en de gemaakte afspraken over de kwaliteit ervan te vinden?
- welke knelpunten spelen daarbij die te maken hebben met de verschillen vanuit de betrokken landen?

8. Dit brengt ons op het punt van een fundamentele vraag over Referentie Architecturen. In Nederland hebben we afgelopen jaren veel geïnvesteerd om het werken met en onder architectuur tot wasdom te brengen. We zetten daarbij de “voorbeeld blauwdrukken” om naar concrete handvatten voor architecten en ontwerpers in de vorm van inzichten in de bestaande situatie (diensten en infrastructuur) en principes om ze te leiden naar verschillende oplossingsmogelijkheden en inzicht in de impact daarvan. Deze beweging van referentie-architectuur naar architectuur zie je in de hele NORA-familie ontstaan. We zien graag dat de EIRA zich ontwikkelt naar een architectuur die aansluit op de

architecturen van de aangesloten landen.

We menen ook dat het nu belangrijker is om ervaring op te doen met echte toepassingen van de EIRA en die voorlopig niet theoretisch verder te volmaken. Met “echte toepassingen” bedoelen we volledige uitwerkingen van ABBs en SBBs volgens EIRA en geen oppervlakkige demonstraties of proeftoepassingen. Alleen in zulke echte toepassingen gaat de toegevoegde waarde (de “expected benefits”) bij de diverse sectoren blijken en kan je ontdekken wat ontbreekt of anders moet. Ons advies is dat het ISA / EIRA-programma dit proactief oppakt i.p.v. af te wachten welke feedback er gaat komen.

9. In aanvulling daarop zien we graag dat duidelijk wordt hoe de EIRA aansluit op de wereldwijde architectuur voor publieke diensten. Elk land moet immers in staat zijn publieke diensten te leveren aan zowel Europese landen als aan niet-Europese landen. Internationale (digitale) samenwerking mag dus niet beperkt zijn tot Europa, waarbij een land verschillende standaarden zou moeten hanteren in communicatie met EU-partners, de VN, Azië en de VS. Uniformering moet stimuleren dat standaarden gelijk worden getrokken.
10. Hoewel we het toejuichen dat het model in “.archi” wordt gepubliceerd, geschikt voor het open source instrument “Archi”, raden we aan om in plaats daarvan, “The Open Group ArchiMate exchange format” te gebruiken. Deze laatste is een open standaard, die ook ingelezen kan worden in Archi. Daarnaast zijn er algemenere standaarden voor het publiceren van metamodelen, zoals de Web Ontology Language (OWL).
11. In de EIRA hebben we enkele onderdelen niet kunnen terugvinden, die in de NORA van groot praktisch nut zijn gebleken. Het meeste missen we principes (richtinggevende uitspraken). Principes zijn in NORA en haar dochters belangrijke elementen: ze zorgen voor een goede beschrijving van de relatie tussen organisatie-architectuur en techniek. “Organisational Enablers” kunnen volgens hun definitie in EIRA, principes bevatten maar worden in het model weinig toegelicht.

Ook het verband tussen Organisational Enablers en Business rules is ons niet duidelijk. Ze zijn de enige bron voor “Business rules.” Business rules lijken in steeds meer uitvoeringsprocessen een bron te zijn voor modelleren van systemen, maar in EIRA zijn ze slechts van invloed op “Business information”, niet op processen. Procesmodellering lijkt zo buiten de scope van EIRA te vallen, zonder dat ons duidelijk wordt waarom.

12. Als laatste hebben we nog de vraag hoe handhaving plaatsvindt van afspraken die worden gemaakt vanuit architectuur en standaarden. Zo zijn in Europa een aantal standaarden afgesproken (bijv. UMF) die vervolgens niet altijd gehanteerd worden en waarop geen (repressief) toezicht wordt gehouden.